

A lezárás felé? A szíriai polgárháború megoldásának lehetséges körvonalai (6.)

A humanitárius helyzet és a háborús károk Szíriában

Towards the Endgame? The Possible Contours of the Settlement of the Syrian Civil War (6)

The Humanitarian Situation and the Extent of Destruction in Syria

WAGNER PÉTER

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Ugrósdy Márton

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

Fax: + 36 1 279-5701

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

© Wagner Péter, 2019

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2019

ISSN 2416-0148

Összefoglalás: A Külügyi és Külgazdasági Intézet 2017-ben indított, *A lezárás felé?* című [elemzéssorozata](#) eddig öt alkalommal foglalkozott a szíriai polgárháborúval, elsősorban a különböző szintű (helyi, regionális és globális) aktorok érdekeit vizsgálva. A sorozat legújabb része a szíriai biztonsági és humanitárius helyzetet tekinti át, továbbá bemutatja a pusztítás mértékét és a helyreállítás szinte mérhetetlen feladatát.

Abstract: *The series of analyses of the Institute for Foreign Affairs and Trade called „Towards the Endgame?” and was launched in 2017 has been dealing with the Syrian Civil War five times so far, analyzing primarily the interests of the actors at different levels (local, regional, and global). This part of the series presents the Syrian security and humanitarian situation, furthermore explains the extent of destruction and the almost immense task of restoration.*

BEVEZETÉS

Szíriában a folyamatos harcok, a magas szintű instabilitás, az infrastruktúra kritikus mértékű pusztulása és a nehéz megélhetési körülmények ellenére 2017 óta, ha lassan is, de megindult az országot korábban elhagyó menekültek (a továbbiakban: menekültek) és belső menekültek (*internally displaced persons*, IDP-k) hazatérése. A motivációik eltérőek: van, aki csak rövid időre látogat haza a rokonai vagy a hátrahagyott tulajdona helyzetének a felmérése érdekében; mások a későbbi végleges hazatérés lehetőségeiről akarnak tájékozódni; és olyan is akad, aki eleve a maradás szándékával indul útra. Egyesek önszántukból mennek, másokat különböző programok ösztönzői vesznek rá a haza-indulásra, de olyanok is vannak, akiket a befogadó országok hatóságai utasítanak ki, vagy a helyi közvélemény barátságtalansága, ellenségessége, illetve a saját erőforrásaik felélése kényszerít haza.

Szerencsések, akik az eredeti lakhelyükre térhetnek haza, a többiek attól távol szállásolják el (mert az otthonuk elpusztult, azt valaki elfoglalta, esetleg továbbra is az ellenzék vagy a kurdok kezén van). Az országba visszatérő menekültek számában még nincsenek érdemi változások, az IDP-k tekintetében egyaránt tudomásunk van a nagyszámú hazatérőről, de számos olyanról is, akinek a harcok miatt újból útra kellett kelnie.

Az elemzés eleje rövid áttekintést nyújt a polgárháború jelenlegi állásáról. Szíria 2011 óta nem volt ennyire homogén, bár még mindig négy önálló szereplő azonosítható az országban. Damaszkusznak – külső segítséggel – sikerült visszafoglalnia az országnak a korábban az állami irányítás alól kikerült keleti, déli és központi területeit. A kurd erők – szintén külső segítséggel – az északkeleti országrészben stabilizálták a hatalmukat. Idlib tartomány jelenleg nagyrészt a dzsihadista erők kezén van, míg egyes északi-szíriai területeket Törökország ellenőriz.

A következő fejezet a szíriai polgárháború pusztításáról – az emberáldozatokról és az infrastrukturális károkról – igyekszik képed adni. A 2018-as adatok szerint a lakosság kb. egyharmada, 6,6 millió ember tartózkodik regisztrált menekültként vagy menedékkérőként az ország határain kívül, és további 6,2 millióan belső menekültként, IDP-ként élnek a hazájukban. Szíria egy része romokban hever, a lakásállomány 15–30 százaléka megsérült vagy elpusztult, az ENSZ 8,2 millió szíriai ellátásáról gondoskodik. Az ország újjáépítése becslések szerint 180–400 milliárd dollárt fog felemészteni.

A BIZTONSÁGI HELYZET 2018-BAN

Szíriában a polgárháború fontos szakaszhatárhoz közeledik: a beígért amerikai kivonulás, a készülődő újabb török invázió (a Kurd Népvédelmi Egységek [*Yekîneyên Parastina Gel*, YPG] ellen), valamint az Idlib tartományban összezsúfolódott iszlamista és dzsihádisták elleni, immár hónapok óta húzódó kormányoffenzíva helyi szinten az erőszak felerősödéséhez és újabb humanitárius válságokhoz, menekülthullámhoz vezethet.

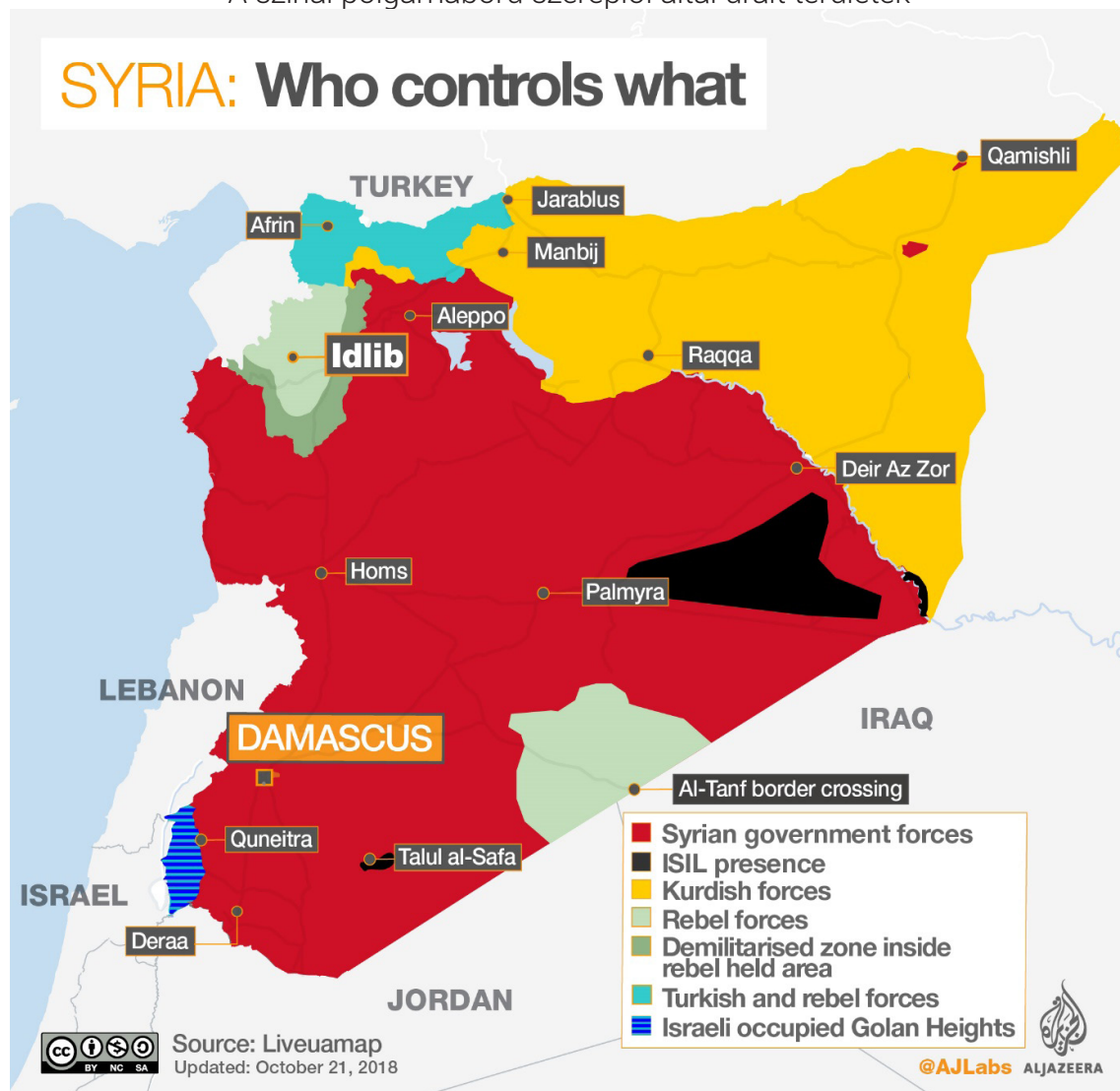
A katonai események tekintetében azonban az általános trend a szíriai kormány pozícióinak a fokozatos és folyamatos erősödése. Oroszország és Irán 2015. szeptemberi beavatkozása óta Damaszkusz az ország több területén is felszámolta a különböző iszlamista és dzsihádisták állásait (Latakia tartomány, Aleppó tartomány – benne Kelet-Aleppó is –, Kelet-Szíria, Dél-Szíria). Az egymást követő katonai műveletekben a szíriai hadseregnek létfontosságú támogatást nyújtott az orosz légierő, de segítették a Hezbollah erői, Irán reguláris alakulatai, valamint az (iráni) Iszlám Forradalom Gárdája által vezetett és irányított különböző – szíriai és külföldi személyekből álló – félkatonai szervezetek is.

A katonai sikereket részben a Törökország bevonásával 2017 elején elindított Asztana-folyamat tette lehetővé, amelyen az orosz, iráni és török fél, valamint azok az ellenzéki csoportok, amelyek a meghívást elfogadták, ún. deeszkalációs zónák létrehozásában egyeztek meg, ahol az utóbbiak és a kormányerők közötti tűzszünetet orosz (Kelet-Gúta, Homsz tartomány), orosz–amerikai–jordán (Dél-Szíria), illetve orosz–török megfigyelők (Szíria észak-nyugati része) biztosították. Mint utóbb kiderült, a deeszkalációs zónák létrehozása – amelyek egybeestek a visszafoglalt területekkel – azt a célt szolgálta, hogy a kormányerők felkészülhessenek az egyes enklávák egymás után történő megtámadására (azaz anélkül tudjanak ellenük támadást indítani, hogy tartaniuk kellene egy koordinált ellenoffenzívától).

2018 májusa és júliusa között a szíriai hadsereg és szövetségesei gyorsan és sikeresen számolták fel a Damaszkusz környéki (Kelet-Gúta, a jarmuki menekülttábor), a Homsz tartománybeli és a dél-szíriai ellenzéki jelenlétet: ismét megnyitották a Jordánia felé eső határátelöhelyeket, és gyakorlatilag Idlib tartományba szorították vissza a felkelőket és a terrorszervezeteket.

1. térkép

A szíriai polgárháború szereplői által uralt területek

Mint az az 1. térképen is jól látható, Szíria területének és lakosságának túlnyomó többsége ma már ismét az Aszad-rezsim irányítása alatt áll. A kormány ellenfelei közül az Iszlám Állam (a továbbiakban: ISIS) már csak jelképes területeket ellenőriz, míg – a 2,5–3 millió civil mellett – az ellenzéki szervezetek különböző csoportjai Idlib tartományban tömörülnek. Damaszkusz stratégiája az elmúlt években ugyanis részben az volt, hogy ahol lehetett – a saját erők megőrzése és a további pusztítás elkerülése érdekében –, megegyezésre törekedett az iszlamista és dzsihádisták erőkkel: szabad elvonulást biztosított nekik, családtagjaiknak (és mindazoknak a civileknek, akik nem tudtak vagy féltek a kormány ellenőrzése alá visszatérni), hogy eljuthassanak Idlib tartománynak az ellenzék kezén levő területeire. (Hasonló taktikát követtek egyébként a kurd erők is, például [Rakka visszafoglalásánál](#).)

Damaszkusznak a kurd kisebbség vezető erejeként tevékenykedő Demokratikus Egyesülés Pártjával (*Partiya Yekîtiya Demokrat*, PYD) való kapcsolata különlegesnek tekinthető: a két fél az elmúlt években nem harcolt egymás ellen, [folyamatosan kapcsolatban álltak egymással](#), és a szíriai rezsim végig jelen volt a kurdok által uralt területek nagyvárosaiban (Kamisli, Haszaka). A pragmatikus együttműködés annak ellenére folyamatos volt, hogy a kurdok több ezer amerikai (valamint ismeretlen számú brit és francia) katona állomásozását és aktív tevékenységét tették lehetővé a területükön. A 2018 decemberében bejelentett amerikai kivonulás hatása egyelőre beláthatatlan, azonban a kurdok – jelezve pragmatikus hozzáállásukat – máris [tárgyalásokat kezdtek Damaszkusszal](#) és Moszkvával, hogy az esetleges kivonulás után a területeik ne maradjanak „védtelenül”. Mindez az elemzés szempontjából azért fontos, mert az egyik lehetséges forgatókönyv szerint a PYD a szíriai kormányerőknek adná át az Eufrátesz folyótól nyugatra fekvő területeket (Manbidzs).

Az Aszad-rezsim számára a legnagyobb kihívást rövid távon az Idlib tartományban összegyűlt ellenzéki erők és a hatalmasra duzzadt civil lakosság sorsa jelenti. Ez az egyetlen olyan deeszkalációs zóna, amelyet – Törökország határozott fellépésének köszönhetően – még nem számoltak fel. A katonai konfrontációt ugyanis csak Vlagyimir Putyin és Recep Tayyip Erdoğan [2018. októberi, Szociban kötött megállapodása](#) miatt sikerült elkerülni: Erdoğan elérte, hogy az exklávé mentén demilitarizált övezet jöjjön létre, amelyen török és orosz katonák járőröznek.

A megállapodás azt is jelentette, hogy Törökországra maradt az idlibi exklávé belüli erőviszonyok rendezése, a dzsihádisták csoportok – mindenekelőtt az egykori szíriai al-Káida metamorfózisával létrejött Haját Tahrír as-Sám (HTS) – kiszorítása vagy felszámolása. Ankara már 2017-ben megkezdte a [vele együttműködő felkelőcsoportok egyesítését](#), a Dzsabhat al-Wataniya lil-Tahrir (angol nevének – *National Front for Liberation* – rövidítése alapján a továbbiakban: NFL) kialakítását. 2018 ősze óta a HTS és az NFL küzd egymás ellen a dominanciáért. Az al-Káida utód-szervezetének a térnyerése folyamatos, és már [Idlib tartomány nagyobbik részét](#) az ellenőrzése alá vonta.

A HUMANITÁRIUS HELYZET SZÍRIÁBAN

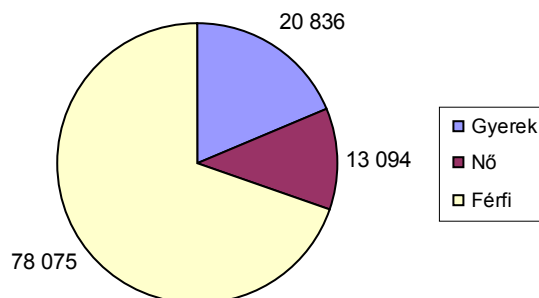
A szíriai polgárháború a 21. század legsúlyosabb humanitárius katasztrófája. Az ország újjáépítése évtizedeket is igénybe vehet majd, de ennél sokkal nehezebben lesz gyógyítható az a trauma, amelyet a szíriai lakosságnak kellett elszenvednie – álljanak akár az egyik, akár a másik oldalon.

A Nagy-Britanniában működő szíriai emberjogi szervezet, a Syrian Observatory for Human Rights nyilvántartása szerint a konfliktusnak 2011 és 2018 között nagyjából 370.000 halálos áldozata volt (ez az ENSZ becsléseinél jóval alacsonyabb szám), s ebből a kormányerők vesztesége (katonák és szíriai milicisták) több mint 110.000 fő.

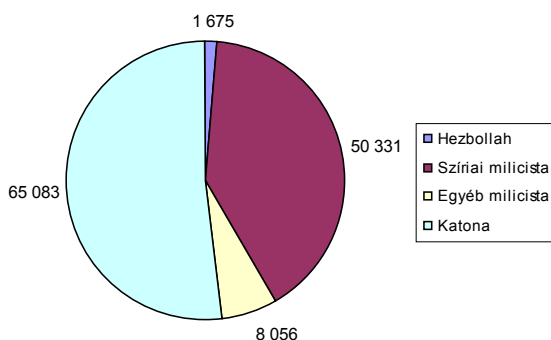
1. ábra

A szíriai polgárháború áldozatai, 2011. március–2018. december
(közel 370.000 fő, közülük 285 azonosítatlan)

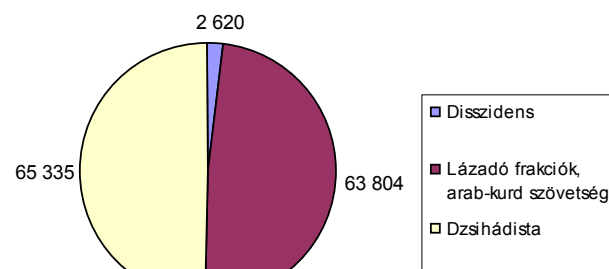
Civil halottak száma: 112 005 fő

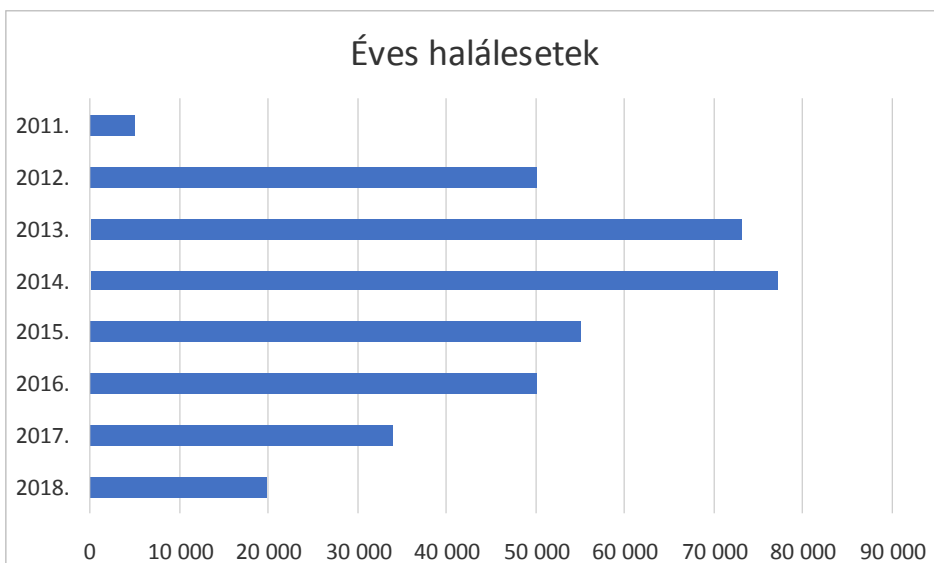
A rezsim mellett harcoló halottak száma: 125 145 fő

A rezsim ellen harcoló halottak száma: 131 759 fő

Éves halálesetek

Bár az országban jelentős mértékben csökkentek a harcok által érintett területek, Szíria továbbra is rendkívül súlyos humanitárius válsággal néz szembe. A 18,2 milliós népességgel rendelkező ország mintegy [5,6 millió állampolgára](#) él

jelenleg regisztrált menekültként a Szíriával szomszédos országokban, s további mintegy [900.000 szíriai kért menedéket](#) Európában 2014 és 2017 között. A halottak száma rendkívül magas; a fenti táblázat adatai csak azokra vonatkoznak, akiket a Syrian Observatory for Human Rights [névleg tudott azonosítani](#). Az összes halálos áldozat számát 2018 decemberében [560.000-re becsülte](#) a szervezet.

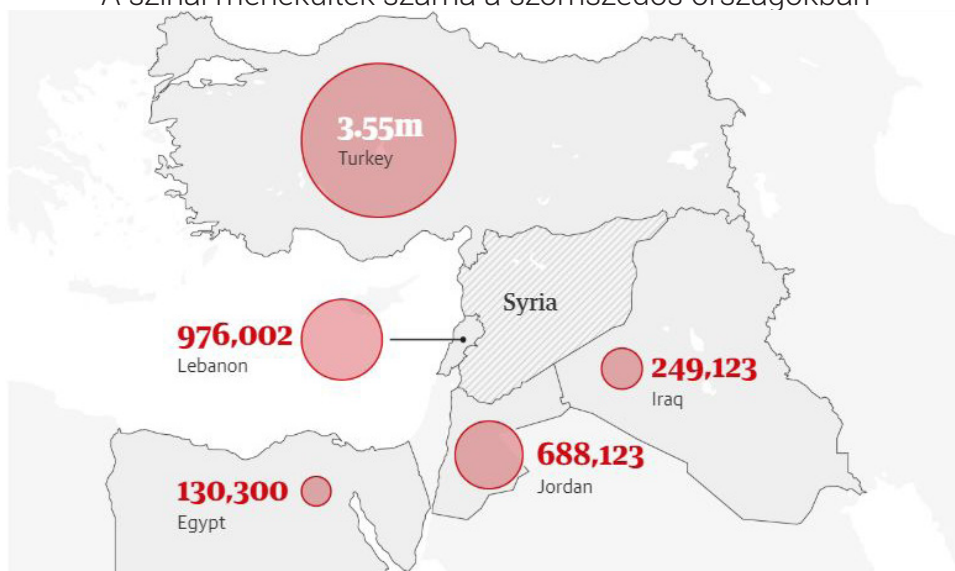
A kormány által uralt területeken él a lakosság háromnegyede. Becslések szerint az elmúlt években a harcok miatt menekülésre kényszerült IDP-k 75–80 százaléka [az Aszad-rezsimet választotta](#). 2016 novemberében és decemberében, amikor Kelet-Aleppó végső ostroma zajlott, az ott rekedt civilek jelentős része, [ötven-száz-ezer ember döntött úgy](#), hogy a kormányerők kezén levő Nyugat-Aleppóba távozik, és nem tart a felkelőkkel Idlib tartományba.

Mivel a belső menekültekre általában kevesebb figyelem irányul, ez az elemzés először az ő helyzetükkel foglalkozik. Ehhez az elsődleges forrást a humanitárius ügyekért felelős főtitkárhelyettesnek, Mark Lowcocknak az ENSZ BT 2018. december 13-i, Közel-Kelettel foglalkozó ülésén a szíriai helyzetről elhangzott részletes [beszámolója](#) jelenti. E szerint 2018-ban a szíriai kormány által ellenőrzött területeken mintegy 8,7 millió ember szorult humanitárius segítségre, az országon belül működő segélyszervezet pedig mintegy 3,2 millió rászorultat ért el havonta. Az ellenzék kezén levő területeken (Idlib tartomány) nagyjából 2,5–3 millió civilnek van szüksége a segítségre; rajtuk kívül még negyvenezerre tehető a szíriai–jordán határ közelében fekvő Rukban menekülttáborában, valamint mintegy kilencezerre az ISIS által uralt területeken rekedtek száma. A nemzetközi donorok a kiadások kétharmadát, mintegy 2 milliárd dollárt biztosítottak a humanitárius műveletekre.

Mindezek a számok azt jelentik, hogy a 18 milliós szíriai lakosságból összesen legalább 15,2 millióan élnek a lakhelyüktől távol (az ország határain belül és kívül), és közülük (az Európába érkezettek kivételével) mintegy 14,3 millióan kapnak ellátást humanitárius segítségnyújtás révén.

[2. térkép](#)

A szíriai menekültek száma a szomszédos országokban

A HAZATÉRÉS AKADÁLYAI

A határokon kívül élő szíriai menekültek hazatérésének elsődleges akadályai az országban levő biztonsági helyzet, de fontos szerepet játszanak az olyan faktorok is, mint az ottani infrastruktúrát ért pusztítás, a szolgáltatások alacsony színvonala vagy hiánya, a munkanélküliség, valamint az újrakezdéshez való normális életfeltételek hiányosságai, a korrupció és a jogbizonytalanság.

A biztonság kérdése ebben az esetben nem egyenlő azzal, hogy az országban folynak-e harcok, és ha igen, milyen régiókban, hanem inkább részben a közbiztonságra, részben pedig arra vonatkozik, hogy a hazatérő menekültek az állam részéről mire számíthatnak. Szíria nem jogállam; önkényeskedés, hatósági túlkapások előfordulnak, ráadásul a kormány ellenőrzése alatt álló országrészekben sem mindenhol egyforma az állam befolyása: Damaszkusz az egyes területeken eltérő mértékben rendelkezik az erőszak-monopóliumával.

Szintén fontos visszatartó erővel bír a szíriai biztonsági erőknek a hazatérőkhöz való kiszámíthatatlan hozzáállása. A lakosságnak a rendőrségbe és az igazságszolgáltatásba vetett [bizalma már 2011 előtt is viszonylag alacsony](#) volt (a rendőrség esetében 50 százalék alatti). A politikai, de főleg a fegyveres ellenzékkel történt korábbi együttműködés vagy a konkrét aktivitás, de még az Aszad-rezsim bírálata is retorziókat vonhat maga után, amelyek általában kínzással is együtt járnak. A hatóságok a legkisebb gyanú esetén is fellépnek, és akár a hozzátartozókat is felelősségre vonhatják valamely családtagjuk cselekedetéért.

Külön problémát jelentenek a tulajdonjoggal összefüggő kérdések, amelyek fontos zsarolópotenciált biztosítanak a kormánynak. A tulajdonjogi helyzet 2011-et megelőzően is zavaros volt: becslések szerint a lakosság mintegy 40 százaléka nem is rendelkezett az ingatlanát vagy földtulajdonát igazoló dokumentumokkal. A háború többek között a nyilvántartásokat is nagyrészt elpusztította, és a hatóságok ezt – valamint a városrendezési és újjáépítési szabályozás törvényi módosításait – arra használták fel, hogy az [ellenzékiességgel gyanúsítható személyeket megfosszák a tulajdonuktól](#). A több milliónyi szíriai menekült zöme jelenleg semmilyen papírral sem rendelkezik a saját ingatlantulajdonáról, mivel általában sietve kellett elhagynia az otthonát.

A 18–42 éves kor közötti férfiak esetében fontos visszatartó erő a sorkötelezettség. Mivel épp a háborúban való részvétel elkerülése volt az egyik motiváció, amiért elhagyták az otthonukat, kétséges, hogy hajlandóak lesznek maguktól visszatérni mindaddig, amíg tart a polgárháború. Azoknak, akik a behívó előtt menekültek külföldre, vagy a sorozást követően dezertáltak, egyelőre még büntetőjogi szankciókkal is szembe kell nézniük az esetleges hazatérésük esetén.

Bár a sorköteles férfiaknak elvileg lehetőségük van választani, hogy a szíriai hadseregben, valamelyik kormánypárti milíciában, az orosz hadsereg által működtetett 5. hadtestben, esetleg az Iszlám Forradalom Gárdája irányította erőknél kívánják-e

letölteni a kötelező három évet, ezek egyike sem kínálja azt a lehetőséget, hogy az ország különböző pontjain még folyamatban levő polgárháborúból kivonhassák magukat.

Bár 2012 óta 2018-ban volt a legalacsonyabb a halálos áldozatok száma (lásd 1. ábra), a kormányerők akkor is súlyos harcokat vívtak az ISIS terroristái ellen (Dajr ez-Zaur tartományban), valamint az iszlamista és dzsihádisták felkelőcsoportokkal szemben (Aleppó és Idlib tartományban). Az emberhiány olyan súlyos a biztonsági erőknél, hogy azokat is besorozzák, akik nemrég még [a kormány ellen harcoltak](#).

A PUSZTÍTÁS MÉRTÉKE SZÍRIÁBAN

A (kényszer)sorozáshoz hasonlóan fontos visszatartó erő az országot romba döntő pusztítás. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a harcok következtében Szíria egy része lakhatatlanná vált.

A pusztítás mértékét a Világbank [Toll of the War című tanulmánya](#) írta le 2017-ben. A polgárháború következményeit jól mutatják az ország gazdasági mérőszámai. Szíria GDP-je, amely a háború előtti években egyenletesen növekedett, 2011 és 2016 között a korábbi (2010-es) szinthez képest 63 százalékkal esett vissza. Az ország bevételeinek a negyedét adó olaj- és gázszektort különösen súlyosan érintették a harcok: az olajtermelés például szinte összeomlott: a 2010-es napi 383.000 hordós kitermelés [2016-ra napi 10.000 hordóra csökkent](#), míg az ISIS uralta területeken továbbra is napi 40.000 hordónyt (becsült érték, 2015) tudtak kitermelni, finomítani és exportálni. 2018-ban a helyzet némileg javult: a kormány által biztosított napi olajkitermelés [25.000 hordóra nőtt](#). Az olajtermelés csökkenésének elsődleges okát a stratégiai infrastruktúrát és az energetikai hálózatokat ért támadások jelentették, továbbá az, hogy a lelőhelyek egy jelentős része Kelet-Szíriában található, ám azt Damaszkusz kénytelen volt szinte teljes egészében feladni, hogy az erőit a fontosabb területekre koncentrálhassa. Az olajmezők és a vezetékek 80 százaléka akkor az ISIS uralma alá került. A polgárháború súlyos pusztítást végzett az infrastruktúrában is.

A Világbank már említett elemzésének készítői Szíria tizennégy tartományából nyolc olyant vizsgáltak meg, amelyet extenzíven érintett a konfliktus (a vizsgálatban nem szerepelt Latakia, Tartús, Szúvajda, Kunejtra, al-Haszaka, valamint hozzáférés hiányában Idlib). Számszerűleg [a legsúlyosabb pusztítást](#) Aleppó városa szenvedte el, ahol a mintegy 662.000 lakóegységből közel 200.000 semmisült meg, illetve sérült meg súlyosan. Rajta kívül Idlib, Homsz és Damaszkusz tartomány épületei rongálódtak meg a legnagyobb arányban.

2. ábra

A lakóépületekben keletkezett károk a vizsgált tartományok szerint

Governorate	Units in 2010	Damaged units in 2017		Damaged units in 2017 (% of 2010 value)	
		Partial damage	Destroyed	Partial damage	Destroyed
Aleppo	889,884	236,947	68,743	23.3	7.5
Raqqa	145,374	27,054	8,899	12.9	4.3
Dar'a	157,430	44,081	12,596	12.0	3.0
Rif Dimashq	600,955	103,794	40,259	18.5	4.7
Dayr az-Zawr	171,679	48,070	13,734	31.2	10.0
Homs	356,577	97,936	28,144	17.3	5.8
Hama	305,518	18,402	27,547	2.5	3.0
Idlib	261,302	73,165	20,904	25.3	6.3
Total	2,888,719	649,449	220,826	22.8	8.6

A munkahelyeket biztosító mezőgazdaság és ipar is súlyos károkat szenvedett. Az ipari parkok (textilipar, vegyipar, általános feldolgozóipar) egyrészt az elhelyezkedésükből, másrészt a stratégiai jelentőségükből adódóan erősen megrongálódtak a városi harcok és a bombázások során. Az ország elektromos infrastruktúrája, ha sérülten is, de még az ellenzék kezén levő területeken is működik. Az erőműveket és a vezetékeket ért rongálások miatt a megtermelt áram mennyisége azonban 2010 és 2015 között [mintegy 62,5 százalékkal lett kevesebb](#) a 2010-ben rendelkezésre állónál. A polgárháborús körülmények csökkentették ugyan a fogyasztást is, de korántsem ilyen mértékben, így a legtöbb városban naponta csak néhány órán keresztül van áram. Vidéken az ellátottság még rosszabb.

Az egészségügyi ellátórendszert rendkívül súlyosan érintette a polgárháború: [„valószínűleg több ember halt meg Szíriában az egészségügyi rendszer összeomlása miatt, mint a harcok direkt következményeként”](#). A Világbank által vizsgált tíz nagyvárosban az egészségügyi létesítmények [16 százaléka teljesen megsemmisült](#), 42 százalékuk súlyosan megrongálódott. Az épületek, berendezések, eszközök pusztulása mellett a szakemberhiány is drámai méreteket öltött. Aleppóban 2010-ben még 800 lakosra jutott egy orvos, [2015-ben már 7000-re](#). Mindezek következményeként olyan, egykor teljesen felszámolt [fertőzések kezdtek terjedni ismét](#), mint a járványos gyermekbénulás, valamint olyan krónikus betegségek lettek egyre gyakoribbak, mint a cukorbetegség, de egy enyhe szívroham is újra halálossá válhatott.

A gazdaság összeomlásának következtében jelentősen nőttek az árak, még az olyan alapvető élelmiszerek esetében is, mint a rizs, a kenyér vagy a liszt (2011 és 2015 között előbb 723, majd 418, illetve 388 százalékkal); az üzemanyagárak a háború évei alatt [megtízszereződtek](#). A munkanélküliség 8,6-ről 52,9 százalékra [nőtt](#) (2010–2015), de a fiatalok körében még ennél is magasabb, 78 százalékos lett.

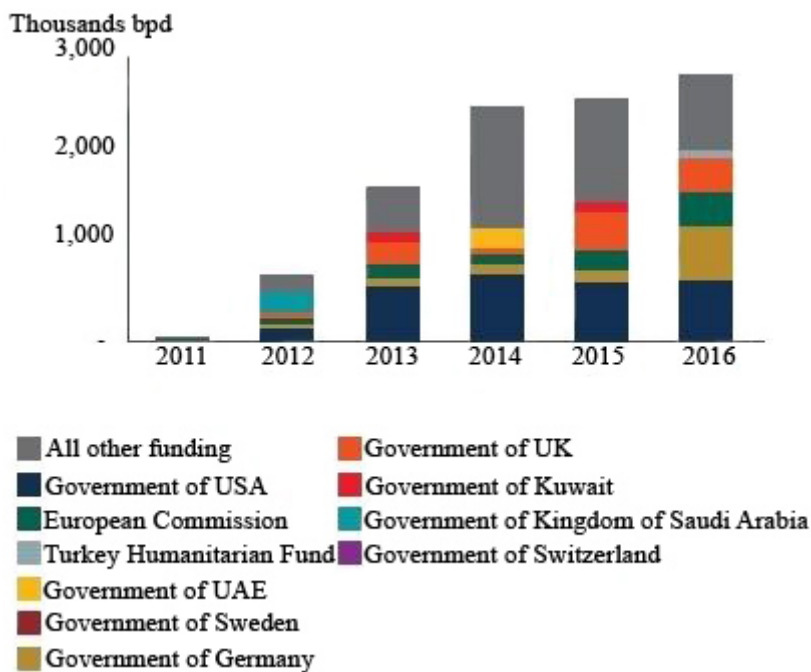

A magas munkanélküliségi rátát tovább súlyosbítja annak gyors kialakulása: 2010 és 2015 között évente hozzávetőleg 482.000 ember vált munkanélkülivé. Az ipar és a mezőgazdaság összeomlása jelentősen korlátozza a munkalehetőségeket és a szociális ellátást. Ez nagyban hozzájárul az országban kialakult humanitárius válsághelyzethez: becslések szerint tíz szíriából ma hat mélyszegénységben él.

Szíria egyre növekvő mértékben függ a nemzetközi (élelmiszer-) segélyektől: ezek mértéke a [2011-es 39 millió dollárról 2016-ra 2,584 milliárdra nőtt](#), amikor is a legnagyobb donor az Amerikai Egyesült Államok (23 százalék) és Németország (21 százalék) volt. A segélyek közel felét élelmiszerek biztosítására fordították, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy 2017-ben 5,2 millió személy részesült valamilyen mértékű élelmiszer-támogatásban.

3. ábra

Nemzetközi humanitárius segélyek, 2011–2016

KONKLÚZIÓ

Szíriában 2018-ban jelentős katonai sikereket arattak a kormányerők, s a Damaszkusz által ellenőrzött terület 2011 óta még sohasem volt ennyire kiterjedt. A kormány és nemzetközi támogatói egyre nagyobb figyelmet fordítanak a menekültkérdés és a belső menekültek helyzetének a kezelésére, illetve középtávú célként az ország újjáépítése is megjelent.

A polgárháború súlyos pusztítást okozott az ország infrastruktúrájában és humán tőkéjében, amelyek helyreállítása lassú és idő- és pénzigényes folyamat lesz. Szíria egyelőre azonban még az ENSZ és a különböző segélyszervezetek támogatására szorul a lakosság élelmezése kapcsán is, és kérdéses az is, hogy az olajlelőhelyek feletti ellenőrzés visszaszerzésével stabilizálni tudja-e majd a gazdasági helyzetet. A több mint 18 milliós szíriai lakosságból mintegy 6–6,5 millió fő él menekültként az országon kívül, akik hazatérési szándékának a megismerése egyre fontosabbá válhat a jövő szempontjából. A Szíriával foglalkozó elemzéssorozat következő része ennek a közösségnek a motivációit fogja bemutatni, valamint áttekinti, hogy 2017–2018-ban miként változott a szomszédos országok hozzáállása a szíriai menekültek ott-tartózkodásához.